

تاثیر هورمون اکسین بر ریشه زائی قلمه‌های زرشک بی دانه

محمود شور^۱، کاظم ارزانی^۲، احمد بالندری^۳

۱- آموزشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد

۲- دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس تهران

۳- سازمان پژوهشهای علمی صنعتی خراسان

سطح کشت باغات زرشک در خراسان مرکزی و جنوبی به ۳۹۰۰ هکتار با تولید حدود ۱۵۰۰۰ تن محصول خشک و به ارزش تقریبی ۳۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال در سال ۱۳۷۰ رسیده است و ضروری می‌نماید که برای این محصول استراتژیک منطقه، کارهای تحقیقی متنوعی صورت پذیرد. از آنجا که تکثیر این درختچه، بطریق پاجوش بسیار کند صورت می‌پذیرد. لذا یک طرح تحقیقی با بلوکهای کامل تصادفی در ۱۲ تیمار و ۴ تکرار و در ۴ زمان مختلف به منظور ریشه دار کردن قلمه این گیاه به کمک هورمونهای نفتالین اسیتک اسید و اینول بوتیریک اسید و مخلوطی از آنها با غلظت‌های مختلف با قلمه‌های نیمه خشبی و خشبی صورت پذیرفت. نتایج حاصله نشان داد که در هیچکدام از مراحل آزمایشی ریشه زایی در قلمه‌ها صورت نگرفت. در قلمه‌های تهیه شده در اسفندماه کالوس تشکیل شد اما در آنها نیز ریشه ظاهر نگردید.

به نظر می‌رسد که قلمه‌های زرشک باغات خراسان، فاقد کوفاکتورهای لازم جهت ریشه‌زایی باشند. زیرا برای ریشه زایی موفق، کوفاکتورهای لازم که مواد قندی و نیتروژنه هستند، بایستی در قلمه‌ها موجود باشند. زیرا این کوفاکتورها در ترکیب با اکسین قدرت ریشه زایی در قلمه‌ها بوجود می‌آوردند. همچنین مدارکی هست که نشان می‌دهد، ترکیبات فنلیک مثل، اسید کافئیک و کاتکول و اسید کلروژنیک اثرات متقابلی با اکسین در تحریک و تشکیل ریشه‌های اولیه دارند. همچنین به طوریکه گزارش شده، ارتفاعات بالا نیز ممکن است، تاثیر بسزایی در عادت ریشه‌زایی برای قلمه‌های گونه‌های مختلف زرشک داشته باشد. معمولاً گونه‌هایی از زرشک که در ارتفاعات بالاتر از ۲۵۰۰ متر نسبت به سطح دریا رشد می‌کنند، توانایی زیادی از خود برای ریشه زایی نشان می‌دهند. چراکه در ارتفاعات بالا پویایی کربوهیدرات‌ها در تحت درجه حرارت کم، بسیار زیاد می‌باشد. بطوریکه غلظت بالای کربوهیدرات‌ها برای ریشه زایی قلمه‌های زرشک کاملاً ضروری است. بنابراین احتمالاً ممکن است یکی از موارد عدم ریشه‌زایی قلمه‌های زرشک در مناطق جنوب خراسان، بخصوص قاشن، ارتفاع کم آن مناطق نسبت به سطح دریا باشد.